

แนวคิดจักรวาลวิทยาอุ๋สิง อันส่งผลต่อระบบการปกครอง โบราณของจีน

จุฬาลักษณ์ ปลื้มปัญญา

คณะประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหนานจิง

บทคัดย่อ

อุ๋สิง (五行 ธาตุทั้งห้า ได้แก่ โลหะ ไม้ น้ำ ไฟ และดิน) ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานทางจักรวาลวิทยาของชาวจีนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างกรอบวิธีคิดทางการเมืองของชาวจีนโบราณ พัฒนาการทางทฤษฎีของอุ๋สิงสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของชาวจีนด้านพื้นที่ทางการเมือง ความเป็นอื่น การซ้อนทับของโลกธรรมชาติและความเชื่อเหนือสิ่งลึกลับ การสร้างสิทธิธรรมให้แก่ชนชั้นปกครอง และการสร้างสิทธิธรรมรองรับการแทนที่ของราชวงศ์ บทความนี้มุ่งศึกษาอิทธิพลของทฤษฎีอุ๋สิงที่มีต่อแนวคิดการปกครองของชาวจีนก่อนราชวงศ์จินจนถึงราชวงศ์ฮั่น อันจะสะท้อนให้เห็นโลกของชาวจีนสมัยโบราณซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญต่อสังคมจีนในยุคต่อมา

คำสำคัญ: อุ๋สิง ประวัติศาสตร์จีน ทฤษฎีการเมืองจีนโบราณ จักรวาลวิทยาจีน

The Wu Xing theory and the Ancient Chinese Political System

Juraluk Pleumpanya

Faculty of Chinese history, Nanjing University

Abstract

Wuxing (Five elements: metal wood water fire and soil) is one of the cosmology concepts that serve as the substructure of the ancient Chinese political ideal. The Wuxing theory development was reflecting Chinese aspect in political geography and social otherness. The theory imply the overlapped between natural world and ultra-natural world in ancient world concept. And indicated dynasty's legitimacy and impliment ligitimacy in replacing the monarchy. This article aims to investigate influence of Wuxing's theory on ancient Chinese political affair before Qin dynasty till Han dynasty.

Keyword: Wuxing, Chinese history, Chinese ancient political theory, Chinese cosmology

บทนำ

หากต้องการทำความเข้าใจการปกครองในสมัยโบราณของจีนนั้นจำเป็นต้องเข้าใจปรัชญาและแนวคิดต่างๆ ของชาวจีนในยุคสมัยนั้นๆ อย่างถ่องแท้ สำหรับปรัชญาของจีนนั้นสามารถกล่าวได้ว่าเป็นปรัชญามนุษยนิยม (humanism) ซึ่งเป็นปรัชญาที่เน้นว่าเทพหรือสวรรค์ (Heaven) อยู่ร่วมกับมนุษย์และไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ชาวจีนเชื่อว่าสวรรค์หรือจักรวาล (cosmos) ไม่อาจแยกออกจากมนุษย์ และทุกสรรพสิ่งบนโลกใบนี้เกี่ยวเนื่องกันอย่างไม่อาจแยกออกจากกันได้ การเติบโตของปรัชญามนุษยนิยมในจีนเป็นผลสืบเนื่องจากเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์และสังคมจีนโบราณ แนวคิดแบบสหสัมพันธ์ (correlative thought) เช่นนี้ไม่ได้ปรากฏเฉพาะในปรัชญาจีนเท่านั้น แต่ยังปรากฏในวัฒนธรรมเบื้องต้น (primitive culture) ในที่อื่นๆ ของมนุษย์ด้วย

ในมุมมองของมนุษย์โบราณนั้น สิ่งลึกลับและเทวดาทำนาน (mythology) ดาราศาสตร์และจักรวาลวิทยาไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนที่ของดวงดาวบนท้องฟ้าและเรื่องเล่าในจินตนาการ ดาราศาสตร์โบราณนั้นเกี่ยวเนื่องกับโหราศาสตร์ นั่นคือการมองว่าดวงดาวบนท้องฟ้ามีอิทธิพลควบคุมชีวิตมนุษย์ได้ในทัศนะของมนุษย์ยุคก่อนวิทยาศาสตร์จะเฟื่องฟู คำตอบทุกคำถามของมนุษย์มาจากมาจาก

สิ่งลึกลับที่ไม่อาจอธิบายได้ ดังนั้น ในแง่ทางการเมือง การสร้างตำนานหรือความเชื่อส่งผลต่อการปกครองเป็นอย่างมาก มนุษย์พึ่งพิงความเชื่อเพื่อชี้นำวิถีชีวิตในสังคมและเป็นแบบแผนเพื่อไม่เกิดความผิดพลาดในชีวิตซึ่งคล้ายกับศาสนา การปกครองโบราณจึงตอบสนองพื้นฐานความต้องการนี้

ในการสร้างแนวคิดทางการเมืองซึ่งแนบอิงจากการสร้างอำนาจแบบรวมศูนย์โดยกลุ่มผู้ปกครองเพียงกลุ่มเดียวและพัฒนามาเป็นแนวคิดการเปลี่ยนผ่านอำนาจและสิทธิชอบธรรมในการปกครองของกลุ่มอำนาจใหม่ หรือสิทธิอันชอบธรรมในการโค่นล้มกลุ่มผู้ปกครองเก่าของชาวจีน ก็สามารถเห็นได้ว่าจักรวาลวิทยามีบทบาทสำคัญยิ่งในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองดังกล่าว

จักรวาลวิทยาและการอำนาจรวมศูนย์ที่กลุ่มผู้ปกครอง

แนวคิดจักรวาลวิทยาของจีนในยุคเริ่มแรกที่น่าสนใจและยังคงอยู่ในปรัชญาต่างๆ ของจีนคือ *ชีอู่ฟ้ง* (四方) นิยามของ *ชีอู่ฟ้ง* ก่อนช่วงคลุมเครือและเป็นที่ยกเถียง งานของไอเหอ หวัง (Aihe Wang)¹ เสนอว่า *ชีอู่ฟ้ง* เป็นแนวคิดที่แสดงถึงภูมิรัฐศาสตร์ของราชวงศ์ซัง *ชีอู่* (四) หมายถึง *สี่ ฟ้ง* (方) หมายถึงด้าน *ชีอู่ฟ้ง* จึงหมายถึงด้านทั้งสี่โดยที่ด้านทั้งสี่นั้นคือ “ภายนอก” อาณาจักรซัง ซึ่งมีความเป็นอื่น

¹ Aihe Wang, *Cosmology and Political Culture in Early China* (Cambridge: Cambridge University Press, 2000), 23–73.

มีความแตกต่าง ส่วนภายในหรือศูนย์กลาง ภายในของ *ซื่อฟิง* นั้น ก็คืออาณาจักรราชวงศ์ซัง ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า *ซื่อฟิง* มีความหมายของการสร้างศูนย์กลางการปกครองในยุคราชวงศ์ซังนั่นเอง

ไม่เพียงแต่ในแง่ของภูมิรัฐศาสตร์ แต่ *ซื่อฟิง* ยังถูกใช้ในบริบทของจักรวาลวิทยาและพิธีกรรมด้วย ใน *ย๋ากู๋เหวิน* (甲骨文) มีการกล่าวถึง *ซื่อฟิง* ในแง่ของทิศทางต่างๆ และตั้งชื่อลมและเทพแห่งลมในทิศนั้นๆ เช่น “ทิศตะวันออกเรียก ซื่อ ลมของทิศตะวันออกเรียก เลี่ย (东方曰析 风曰荔)”² มีการบวรสรวง (禘) ให้แก่ *ซื่อฟิง* นั้นๆ ด้วย เช่น “บูชาต่อทิศเหนือ (禘北)” “บูชาต่อทิศใต้ (禘南)” หรือในบางครั้งเขียนง่าย ๆ ว่า “บูชาต่อฟิง (禘于方)” ข้อความใน *ย๋ากู๋เหวิน* นี้ให้เห็นนัยสำคัญของกรอบวิธีคิดจักรวาลวิทยาโบราณของจีนและการใช้เชิงการปกครอง กล่าวคือ ทิศทั้งสี่ทิศมีความหมายที่ทับซ้อน เป็นทั้งการทิศทางอันชี้ถึงเขตแดนของราชวงศ์ซัง และเป็นทั้งจักรวาลวิทยาซึ่งมีเทพต่างๆ ประจำอยู่ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนในแนวคิดการปกครองรวมศูนย์อันปรากฏในจักรวาลวิทยา *ซื่อฟิง* ก็คือ การคงอยู่ของ *ตี้* (帝) อันสัมพันธ์กับระบบ *ซื่อฟิง* นักวิชาการจีนศึกษา มีความเห็นตรงกันว่า คนในราชวงศ์ซังนับถือ *ตี้* เป็นเทพเจ้าสูงสุดเทียบเคียงกับการบูชาบรรพบุรุษ ควบคุมพลัง

แห่งธรรมชาติและอำนาจที่ไม่อาจอธิบายได้ นอกจากนี้แนวคิดที่เป็นนามธรรมของ *ตี้* ยังช่วยให้ราชวงศ์ซังสามารถดูดกลืนหรือเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและวิญญาณต่างๆ ของชนเผ่าที่ราชวงศ์ซังได้ติดต่อหรือครอบครองและอาจเชื่อได้ว่าความเชื่อเรื่อง *ตี้* ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงเป็นบรรพบุรุษของราชวงศ์ซังเมื่อเข้าสู่ยุคท้ายราชวงศ์

ความสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัดระหว่าง *ซื่อฟิง* และ *ตี้* นั้นคือสามารถตีความจากข้อความ *ย๋ากู๋เหวิน* ได้ว่า *ซื่อฟิง* นอกจากเป็นเทพในมโนทัศน์ของชาวซังแล้ว ยังเป็นช่องทางของการแสดงอำนาจของ *ตี้* อีกด้วย เห็นได้ชัดจากเมื่อมีการทำพิธีกรรมทำนายถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น สิ่งนั้นจะมาจาก *ซื่อฟิง* ในทิศต่างๆ เช่น กษัตริย์ *ตี้* อ่านรอยแตกและกล่าวว่า “จะมีบางสิ่งมาจากทางตะวันออก” ซึ่งอาจหมายถึงโรคภัยหรือศัตรูของอาณาจักร หรือเมื่อ กษัตริย์ *ตี้* อ่านรอยแตกและกล่าวว่า “ทางด้านทิศตะวันตกจะมีการเพาะปลูกที่ดี”³ เป็นต้น ข้อความทำนายดังกล่าวอันปรากฏใน *ย๋ากู๋เหวิน* แสดงให้เห็นว่า *ซื่อฟิง* ส่งผลต่อการพยากรณ์ทุกด้านในวิถีชีวิตของคนในราชวงศ์ซัง ตั้งแต่การเกษตรกรรม การสงคราม จนถึงโรคภัย เป็นต้น *ซื่อฟิง* คือช่องทางที่ *ตี้* จะสำแดงอำนาจและมีแต่ กษัตริย์ราชวงศ์ซังเท่านั้นที่จะทำนายทิศทางที่จำเกิดขึ้นนั้น ดังนั้น ประชาชนชาวราชวงศ์ซัง

² Su Tan. “Guanyu Jiewan “Dongfangye ‘Xi’ “.” *Yuyan Yanjiu Di 2 Qi* (1982).

³ ข้อความจาก *ย๋ากู๋เหวิน* หมายเลขที่ Henji, 12870, Henji, 914b อ้างจาก Aihe Wang, *Cosmology and Political Culture in Early China* (Cambridge: Cambridge University Press, 2000), pp. 32-33.

จึงจำเป็นต้องพึ่งพิงอำนาจของกษัตริย์ซึ่งในการรับรู้เหตุการณ์อันส่งผลต่อชีวิตประจำวัน นำไปสู่อำนาจปกครองเหนือประชาชนและการสร้างอำนาจรวมศูนย์ของราชวงศ์ซึ่งอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าราชวงศ์ซังได้ปูพื้นฐานแนวคิดทางการเมืองและสร้างสิทธิธรรมในการปกครองแบบรวมศูนย์ให้แก่จีนในประวัติศาสตร์ยุคสัมฤทธิ์ (Bronze Age) เมื่อเข้าถึงราชวงศ์โจว ต่อกฎลดความสำคัญลงและเกิดแนวคิดเรื่อง *เทียน* (天) ขึ้นมาแทนที่ แต่แนวคิดเรื่อง *ซื่อฟิง* ยังคงปรากฏอยู่ซึ่งชาวโจว อันเป็นชนเผ่าต่างถิ่นได้อ้างว่าตนสามารถครอบครองทิศทั้งสี่ได้และได้นำกำลังที่เหนือกว่าเข้าสู่ศูนย์กลางอำนาจโดยชอบธรรม⁴ โดยที่ราชวงศ์โจวได้รับการสนับสนุนอย่างถูกต้องจากเทียนเนื่องจากราชวงศ์โจวมีคุณลักษณะอันดีงาม (德) จะเห็นได้ว่า *ซื่อฟิง* ในราชวงศ์โจวยังคงทำหน้าที่เป็นช่องทางของอำนาจเหนือธรรมชาติ แต่เปลี่ยนเป็นอำนาจใหม่เข้ามาทดแทนกลุ่มอำนาจเดิมซึ่งแม้จะเป็นนิยามที่แปรเปลี่ยนไปบ้างแต่ก็ยังคงทำหน้าที่ในการสร้างศูนย์รวมอำนาจและสิทธิธรรมในการปกครองอยู่เช่นเดิม

อุลิ่ง (五行) และการเปลี่ยนแปลงของจักรวาลวิทยาจีน

เมื่อจีนเข้าสู่ยุคชุนชิวจั้นกั๋ว (春秋战国, 770-476 B.C.) ปรัชญาของชาวจีนได้เกิดการพัฒนาเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลง

ทางการเมืองทำให้เกิดกลุ่มอำนาจใหม่ขึ้นและเกิดเป็นสงครามแย่งชิงความเป็นใหญ่ที่ยาวนาน แต่แนวคิดทางการเมืองและระบบพิธีกรรมอันอิงกับเชื้อสายของผู้ปกครองนั้นมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อชาวจีนเป็นอย่างมาก อำนาจรวมศูนย์ที่ถูกสร้างขึ้นด้วยนิยามของโอรสสวรรค์ (天子) ไม่มีใครที่จะกล้าแอบอ้างได้ แม้กระทั่งยุคจั้นกั๋วที่ขุนนาง กลุ่มผู้ปกครองใหม่ต่างตั้งตัวเองเป็นกษัตริย์ (王) แต่ไม่มีผู้ใดกล้าใช้นามโอรสสวรรค์อย่างแท้จริง พร้อมทั้งเกิดความพยายามสร้างชุดอธิบายใหม่ให้แก่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาทำยราชวงศ์โจว นักปราชญ์สำนักต่าง ๆ ได้สร้างคำอธิบายเกี่ยวกับผู้ปกครองที่เหมาะสมโดยละเอียดที่จะพูดถึงความสัมพันธ์ทางสายเลือด เช่น ปรัชญาของขงจื้อ (孔子, 551-479 B.C.) ได้ยกย่องการปกครองโดยผู้มีคุณธรรม และให้นิยามของผู้ที่สามารถสร้างสังคมให้กลมเกลียวได้คือ วิญญูชน (君子)⁵ เมิ่งจื่อ (孟子, 372-289 B.C.) ซึ่งถึงสิทธิผู้ปกครองอยู่ที่ *เทียนมิ่ง* (天命) และการเข้าถึงหนทางแห่งศีลธรรม (道德)⁶ ในขณะที่สวินจื่อ (荀子, 313-238 B.C.) ให้ความสำคัญกับระบบพิธีกรรมแบบแผน (礼) ในการสร้างระบอบการปกครองที่ดี⁷ เป็นต้น ความสำคัญเรื่องเชื้อสายของชนชั้นปกครองเริ่มเลือนหายไปในช่วงเวลาดังกล่าว

⁴ Wang, *Cosmology and Political Culture in Early China*, pp. 71-74.

⁵ ดู หลุนอี่ว: ขงจื้อสนทนา, trans. สุวรรณ สถานันท์ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ openbooks, 2554). หน้า 78-87, หน้า 107-122.

⁶ ดู Liu Zehua. *Zhongguo Gudai Zhengshi Sixiangshi*. Tianjin: Nankaidaxue Chubanshe, 2001. pp. 46-57.

⁷ ดู *ibid.*, pp. 57-70.

ในทางจักรวาลวิทยาซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดด้านการปกครองก็เช่นกัน แนวคิดเรื่อง *อู่สิง* ได้ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานี้

กำเนิด *อู่สิง*

แนวคิดเรื่อง *อู่สิง* กำเนิดอย่างแท้จริงเมื่อใดไม่ปรากฏชัดเจน นักประวัติศาสตร์จีนตั้งข้อสันนิษฐานไว้หลากหลาย หลายท่านเชื่อว่าเกิดในยุคราชวงศ์ชัง บางท่านเชื่อว่าเกิดในยุคชุนชิว แม้เวลากำเนิดจะไม่ชัดเจน แต่เป็นที่แน่ชัดว่าในช่วงยุคชุนชิว แนวคิดเรื่อง *อู่สิง* ได้ถูกนำมารวมกับปรัชญา *หยินหยาง* (阴阳) กลายเป็นปรัชญาระบบเดียวกัน ภายหลังยุคชุนชิว ปรัชญา *หยินหยางอู่สิง* ถูกหยิบยกเป็นปรัชญาที่ส่งอิทธิพลต่อระบบการปกครองของจีนเป็นอย่างมาก กูเจี๋ยกั๋ง (顾颉刚, 1893–1980) นักประวัติศาสตร์คนสำคัญของจีนได้กล่าวว่า “แก่นแท้ของปรัชญาในราชวงศ์ฮั่น (汉朝, 202 B.C.–220) คือ *หยินหยางอู่สิง* ไม่ว่าจะเป็นศาสนา การปกครอง การศึกษา ไม่มีสิ่งใดเลยไม่ใช่แนวคิดนี้ หากจะต้องการจะศึกษาต้นกำเนิด *หยิงหยางอู่สิง* จำเป็นต้องพิจารณามุมมองของชาวจีนโบราณที่มีต่อจักรวาลวิทยา พวกเขา มองสิ่งต่างๆ ที่ซับซ้อนและนำมาอธิบายด้วยถ้อยคำเรียบง่ายได้อย่างไร นอกจากนี้ยังต้องไม่ลืมจุดประสงค์

และรูปแบบในการตีความของคนจีนโบราณด้วย”⁸ ไม่เพียงแต่ราชวงศ์ฮั่นเท่านั้น แต่ *หยินหยางอู่สิง* ยังส่งอิทธิพลต่อโลกทัศน์ของชาวจีนอย่างใหญ่หลวง

ในทางหลักฐานทางโบราณคดี มีการค้นพบการเชื่อมโยงระหว่าง *ชือฟัง* และ *อู่สิง* ในการค้นพบบันทึกผ้าไหมที่มณฑลฉงซา (长沙) ทางภาคใต้ของจีน เชื่อกันว่าถูกเขียนขึ้นในยุคจั้นกั๋ว บันทึกนี้ถูกเขียนตามหลัก *ชือฟัง* ไม่ว่าจะป็นรูปแบบการเขียนสี่ด้าน การอธิบายปฏิทินทั้งสี่ฤดู เป็นต้น และแม้ว่าจะไม่มีการเอ่ยถึง *อู่สิง* อย่างชัดเจน แต่ก็มี การพูดถึงไม้ทั้งห้า (五木) และภูตผีทั้งห้า (五妖) และขุนนางทั้งห้า (五政) ซึ่งต่อมาจะถูกเอ่ยในระบบ *อู่สิง* ใน *จ้าวจ้วน* (《左传》)⁹ ในภายหลัง นอกจากนั้นรูปแบบรวมถึงการอธิบายของ *ชือฟัง* ในบันทึกผ้าไหมนี้ยังมีความเปลี่ยนแปลงจาก *จ๋าย่ากู่เหวิน* ในยุคก่อนหน้า แสดงให้เห็นถึงแนวคิด *ชือฟัง* ที่แปรเปลี่ยนไป¹⁰ ส่วนหลักฐานโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับ *อู่สิง* โดยตรง มีการค้นพบบันทึกผ้าไหมที่หม่าอั้งตู่ย (马王堆) ในหลุมศพหมายเลขสาม ที่มณฑลเหอหนาน ปี 1973 นักโบราณคดีได้ประมาณอายุของบันทึกผ้าไหมนี้ไว้ที่ 168 ปีก่อนคริสตกาลหรือในช่วงเวลาราชวงศ์ฮั่น หลังจากนั้น ในปี 1993 ได้

⁸ จาก Gu Jiegang «QinHan De Fangtu Yu Rusheng». Di 1 Ye, Qunlian Chubanshe, 1955 Nianban. อ้างใน Zhang Weiwei. “Wude Zhongshishuo Yanjiu.” Nanzhoudaxue, 2008, pp. 1–2.

⁹ *จ้าวจ้วน* (《左传》) ชื่อเต็มว่า *ซุนชิวโจวชือจ้วน* (《春秋左氏传》) เป็นหนึ่งในตำราคลาสสิกสิบสามเล่มของสำนักขงจื้อ

¹⁰ Wang, *Cosmology and Political Culture in Early China*, pp. 107–08.

มีการค้นพบบันทึกไม้ไผ่ที่หมู่บ้านกัวเตี้ยน (郭店村) ในมณฑลหูเป่ย์ ซึ่งประมาณอายุได้ 300 ปีก่อนคริสตกาล หรือในช่วงเวลาก่อนราชวงศ์ฉิน (秦朝, 221-207 B.C.) เนื้อหาของหลักฐานทางโบราณคดีทั้งสองได้อธิบายเกี่ยวกับปรัชญาอุลิ่งซึ่งเชื่อมโยงทั้งปรัชญาสำนักเต๋าและขงจื้อ¹¹ อันชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของแนวคิดอุลิ่งซึ่งเริ่มแพร่หลายในช่วงปลายราชวงศ์โจวจนถึงราชวงศ์ฉินและยังเชื่อว่าปรัชญาจีนก่อนราชวงศ์ฉินนั้นมีความเชื่อมโยงและคล้ายคลึงกันในลักษณะต่างๆ ซึ่งหมายถึงอุลิ่งได้รับการยอมรับในหมู่นักปรัชญายุคดังกล่าว ทั้งนี้ การศึกษาทางโบราณคดีนี้เองเป็นการค้นพบหลักฐานยืนยันความเชื่อมโยงระหว่างชื่อฟิ่งและแนวคิดอุลิ่ง

หลักฐานสำคัญซึ่งแสดงความเชื่อมโยงระหว่างชื่อฟิ่งและอุลิ่ง คือชื่อของลม (หรือเทพ) ในทิศต่างๆ เช่น ทิศตะวันออกคือ ซี (柀) มีพัฒนาการทางตัวอักษรเหมือนคำว่า ไม้ (木) ในระบบอุลิ่ง นักโบราณคดีเชื่อว่าตัวอักษร ซี มีรากฐานจากกิจกรรมป่าไม้ซึ่งทำให้ชนโบราณประดิษฐ์เทพแห่งป่าขึ้นมาเป็นหนึ่งในชื่อฟิ่งและมีความสำคัญสูงมากเพียงพอที่จะทำพิธีการบูชาอัญญาจำนวนมาก นักโบราณคดีจึงเชื่อว่าเทพทางทิศตะวันออกของชื่อฟิ่งเป็นต้นกำเนิดธาตุไม้ในอุลิ่ง

ในทิศใต้ นักโบราณคดีถกเถียงกันระหว่างตัวอักษรเจีย (夾) และลิน (爿) แต่เมื่อเปรียบเทียบทางอักษรศาสตร์และสัตศาสตร์ นักโบราณคดีให้ความสำคัญกับลิน (爿) มากกว่า ซึ่งทิศใต้นั้นเป็นคำว่าไฟในระบบอุลิ่ง ในเวลาต่อมา ทั้งนี้เชื่อว่าไฟ (火) ดังกล่าวไม่ใช่ไฟโดยทั่วไป แต่เป็นไฟลินหั่ว (爿火) จากเทพโดยที่คนในยุคซังเห็นท้องฟ้าในตอนพลบค่ำทางใต้คาดว่าทางทิศนั้นมีจิตวิญญาณของไฟอยู่ จึงเชื่อว่าเทพแห่งไฟอยู่ทางทิศใต้

ทิศตะวันตกมีชื่อเรียกว่า อี้ (爻) หรือ อี้ (夷) ก็ได้ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเสียงและความหมายกันของตัวอักษร ผู้เชี่ยวชาญสรุปว่า คำว่า อี้ (爻) นั้นเป็นนกชนิดหนึ่ง มีสามขา คอยาว และปากแหลม นอกจากนี้ยังเป็นชื่อของเครื่องมือชนิดหนึ่งซึ่งทำจากบรอนซ์มีต้นกำเนิดจากฝั่งตะวันตก เรียกว่า อี้ (夷) ก็ได้ โดยที่เครื่องมือชนิดนี้ใช้ในงานพิธีบูชาเทพต่างๆ มีหลักฐานชี้ว่าเครื่องมือชิ้นนี้ชาวจีนโบราณถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์มาก และเนื่องจากทำจากโลหะบรอนซ์ จึงกลายเป็นสัญลักษณ์โลหะหรือทองในระบบอุลิ่ง

ทิศเหนือมีชื่อเรียกว่า หยวน (宛) หรือ หยวน (元) นักโบราณคดีค้นพบว่าชื่อของทิศเหนือมีการเปลี่ยนแปลงและคำเรียกที่หลากหลาย โดยได้สรุปว่าชื่อของทิศเหนือ

¹¹ Kenneth Holloway, “The Five Aspects of Conduct” 五行: Introduction and Translation” *Journal of the Royal Asiatic Society* 15, No. 2 (2005): pp. 180-81.

มาจากบรรพบุรุษกษัตริย์ราชวงศ์ซัง ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมการนับถือผีบรรพบุรุษกลายเป็นเทพองค์หนึ่งในพิธีกรรมที่ขาดไม่ได้ และการจากคั่นคว่ำตำราโบราณ นักโบราณคดีจีนจึงได้สรุปว่าเทพแห่งทิศเหนือมีต้นกำเนิดจากผ่น้ำ จึงมีสัญลักษณ์แทนตัวคือน้ำ

ส่วนดินซึ่งเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ของ *อู่สิง* นั้นในยุคสมัยที่ความเชื่อ *ซื่อฟิง* ยังคงมั่นคงอยู่ในพิธีกรรมของราชวงศ์ซังได้ชี้ให้เห็นว่าชาวจีนมีการบูชาดิน โดยที่กรรมวิธีในการบูชาก็ใช้พิธีกรรมแบบเดียวกันกับการบูชาเทพในระบบ *ซื่อฟิง* อันชี้ให้เห็นว่า *ซื่อฟิง* และดินมีความศักดิ์สิทธิ์ในระดับเดียวกัน หลักฐานทางโบราณคดีชี้ว่าชาวจีนโบราณบูชาดินโดยถือว่าดินคือสังคมและสังคมเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ ในเมื่อลมที่เคลื่อนไหวเป็นผู้ส่งสารจากเทพทั้งสี่ทิศลมที่หยุดนิ่งคือสัญญาณจากดินนั่นเอง ความสำคัญของธาตุดิน จะปรากฏภายหลังในระบบการปกครองของจีนยุคราชวงศ์ฮั่นตะวันออก (西汉, 202 B.C.-8) และมีส่วนสำคัญในการผนวกแนวคิดต่างๆ เข้าสู่ระบบการปกครองของ

ราชสำนัก ซึ่งจะกล่าวต่อไป

หลักฐานทางโบราณคดีชี้ให้เห็นว่าความเชื่อเรื่อง *ซื่อฟิง* และดิน เป็นความเชื่อพื้นฐานของสังคมเกษตรของจีนในยุคสัมฤทธิ์ ซึ่งการศึกษาทางโบราณคดีชี้การเปลี่ยนแปลงแนวคิดจักรวาลวิทยาดั้งเดิมของชาวจีนสู่แนวคิดเรื่อง *อู่สิง* โดยตำราเก่าแก่ที่กล่าวถึง *อู่สิง* เป็นเล่มแรกคือบท *หงฝาน* (洪范)¹² ใน *ซังชู* (尚书)¹³ ซึ่งมีข้อความกล่าวว่า

“หนึ่งคือน้ำ สองคือไฟ สามคือไม้ สี่คือทอง ห้าคือดิน น้ำมีลักษณะไหลลื่นลงต่ำ ไฟกำเนิดร้อนเร้าพวยพุ่ง ไม้คือตั้งตรงโค้งเลื้อยทองคือเปลี่ยนแปลงรูปร่าง ดินคือเพาะหวานเก็บเกี่ยว ถือน้ำไหลลงต่ำเป็นรสเค็ม ถือน้ำที่พุ่งสูงเป็นรสขม ถือน้ำธาตุคดโค้งและตั้งตรงเป็นรสเปรี้ยว ทองถือน้ำเผ็ด ดินถือน้ำหวาน ”

“一曰水，二曰火，三曰木，四曰金，五曰土。水曰润下，火曰炎上，木曰典直，金曰从革，土曰稼穡。润下作成，炎上作苦，典直作酸，从革作亲，稼穡作甘”¹⁴ เชื่อกันว่า *หงฝาน* เป็นงานเขียนของ *จี้จื่อ* (箕子, ?)¹⁵ แต่มีการเติมแต่งเนื้อหา

¹² *หงฝาน* (洪范) เดิมเป็นบันทึกกฎการปกครองของชนชั้นสูงราชวงศ์ซัง “หง” (洪) มีความหมายคือ “ยิ่งใหญ่” (大) “ฝาน” (范) มีความหมายคือ “กฎ” (法) หงฝาน จึงหมายถึงกฎการปกครองที่ยิ่งใหญ่ ในปัจจุบันเชื่อกันว่าเขียนขึ้นโดยนักปราชญ์สำนักขงจื้อหลังยุคจั้นกั๋วหรือภายในยุคชุนชิว

¹³ *ซังชู* (尚书) หรือ *ชู* (书) หรือ *ชูจิง* (书经) ถือเป็นหนึ่งในตำราและเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดของชาวจีน เนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่ยุคเหยาซุ่น (尧舜) จนถึงราชวงศ์เซี่ยซังโจว ถูกจัดเป็นตำราคลาสสิกของสำนักขงจื้อ

¹⁴ Li Jie «<Hong Fan> Shuzheng». «Gushi Bian» Di Wu Ce, Di 391 Ye, Shanghai Gudian Shubanshe, 1982 Nianpan. อ้างใน Zhang Weiwei. “Wude Zhongshishuo Yanjiu.” p. 4.

¹⁵ *จี้จื่อ* (箕子, ?) ชื่อจริง *ชู่อู่* (胥余) เป็นคนท่ายุคราชวงศ์ซัง มีตำแหน่งราชครู

เพิ่มขึ้นในยุคหลัง¹⁶ “หง” (洪) คือ ใหญ่ (大) “ฝาน” (范) คือ กฎ (法) จุดประสงค์ของบท *หงฝาน* จึงมีไว้เพื่อการปกครอง โดยกล่าวถึง กฎการบริการประเทศแก่ประชากร ซึ่ง *อุ๋ลิ่ง* เป็น บทแรกที่ถูกล่ามถึง ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของ *อุ๋ลิ่ง* ในการบริหารประเทศในยุคเริ่มแรก เมื่อเวลาเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคต่างๆ บท *หงฝาน* ถูกนำมาตีความและอธิบายเพิ่มเติมมากมาย กลายเป็นตำราที่ถูกรับศึกษาอย่างแพร่หลาย ใน เริ่มต้นนั้นจะเห็นได้ว่า *อุ๋ลิ่ง* ใน *หงฝาน* คลุมเครือ และไม่ชัดเจน ผู้ศึกษาจำนวนมากวิเคราะห์ว่า *อุ๋ลิ่ง* ที่ปรากฏใน *หงฝาน* ยังไม่เป็นระบบ *อุ๋ลิ่ง* *หยินหยาง* ในแง่ของปรัชญาที่ซับซ้อนในยุคหลัง *อุ๋ลิ่ง* ที่ปรากฏในที่นี้แสดงให้เห็นสังคม เกษตรที่เชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติที่เห็น ได้ทั่วไป เช่น ดินสามารถใช้เพาะปลูก ไม้และ ทอง (หรือโลหะ) สามารถนำมาเป็นอุปกรณ์ เพาะปลูกได้ ทั้งน้ำและไฟยังเป็นสิ่งสำคัญในการเกษตรอีกด้วย แต่จาก *หงฝาน* ในข้อที่สอง

อันกล่าวถึง *อุ๋ชื้อ* (五事) หรือเรื่องราวทั้งห้า และการกล่าวถึงรสทั้งห้า (五味) ในบริบท อันเป็นทัศนะของนักปราชญ์จีนซึ่งให้ความสำคัญ ของความเชื่อมโยงของ *อุ๋ลิ่ง* และระบบการ ปกครองของสังคมเกษตรตั้งแต่เริ่มต้น

โจวเหยียน การเรียบเรียงลำดับ ราชวงศ์และการจัดระเบียบการปกครองใน ราชวงศ์ฮั่น

โจวเหยียน (邹衍, 305-240 B.C.)¹⁷ เป็นนักปราชญ์คนสำคัญของสำนัก *อุ๋ลิ่ง* *หยินหยาง* เป็นผู้ทำให้ *อุ๋ลิ่ง* เป็นระบบมากขึ้น เนื่องจากสิ่งที่เขาวิพากษ์ไว้ชอบเขต ครอบคลุมน ทุกสรรพสิ่ง คนทั่วไปจึงเรียกเขาว่า “เหยียน ผู้สนทนาฟ้า” (谈天衍)¹⁸ งานเขียนของเขา ส่วนใหญ่สูญหายหมดแล้ว แต่สามารถพบในตำรา คลาสสิกต่างๆ ของจีน เช่น *ฮั่นชูปทอี่เหวินจื้อ* (《汉书·艺文志》) *สี่จี้* บท *เมิ่งจื้อซุน* *ซิงเสี่ยว่วน* (《史记·孟子荀卿列传》) เป็นต้น¹⁹ เนื่องจากโจวเหยียนอยู่ในสภาพ

¹⁶ เนื้อหาแบ่งออกเป็น 9 ส่วน คือ 1. *อุ๋ลิ่ง* ชี้นำวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์โดยใช้สสารทั้งห้าเป็นสิ่งที่ชี้นำ 2. *อุ๋ชื้อ* (五事) อธิบายพฤติกรรมอันดีของกษัตริย์ทั้งห้าเรื่อง 3. แปดนโยบาย (八政) คือภาระการปกครองทั้งแปดที่ รัฐบาลควรใส่ใจ 4. *อุ๋จี้* (五纪) คือการนับและคำนวณเรื่องราวสำคัญต่างๆ โดยใช้วิธีทั้งห้าวิธี 5. *เฉิงจี้* (呈极) อธิบาย บรรทัดฐานอันสูงส่งของผู้ปกครอง 6. *ซานเต๋อ* (三德) คือคุณธรรมพื้นฐานของผู้ปกครองที่ใช้ปกครองประชา 7. *จี้* (稽疑) วิถีการพยากรณ์ ใช้ในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ 8. *ซู่เจิง* (庶征) คือปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างๆ ซึ่งจะเกิดขึ้นเพื่อทดสอบ พระราชอำนาจของผู้ปกครอง 9. *อุ๋ฝู่* (五福) คือความสุขสันต์ห้าประเภท จะเห็นได้ว่า *หงฝาน* ครอบคลุมทุกบริบทของวิถี ชีวิตชาวจีนโบราณ ดูใน Zhang Bing. «Hong Fan» *Quanshi Yanjiu Jinan: Qilu Chubanshe, 2007, pp. 1-2.*

¹⁷ โจวเหยียน (邹衍, 305-240 B.C.) คนรัฐฉี (齐) เป็นนักปรัชญาสำนัก *หยินหยาง* *อุ๋ลิ่ง* ที่มีชื่อที่สุด เชื่อว่ามีชีวิตอยู่ในยุค จักรวรรดิฮั่น

¹⁸ Liu Zehua. *Zhongguo Gudai Zhengshi Sixiangshi*, p. 168.

¹⁹ จาก *สี่จี้* บันทึกไว้ว่า โจวเหยียนได้เขียนบทบันทึก *จงสือ* (《终始》) *ต้าเซิ่ง* (《大圣》) มีความยาวมากกว่า หนึ่งในพันคำ และยังเขียนหนังสือชื่อ *อู่หุ่ย* (《主运》) อีกหนึ่งเล่ม *ฮั่นชูปทอี่เหวินจื้อ* ก็มีงานเขียนของโจวเหยียน คือ *เหยียนจื้อ* (《邹子》) 49 ชิ้น และ *โจจื่อจงสือ* (《邹子终始》) 56 ชิ้น ดูใน Zhang Weiwei. “Wude Zhongshishuo Yanjiu.” p. 7.

สังคมที่ไร้ระเบียบ เต็มไปด้วยสงครามและการปกครองที่วุ่นวาย งานเขียนของเขาเกิดขึ้นเพื่อออกแบบสังคมที่สมบูรณ์ มีกฎระเบียบ และเสถียรภาพ แต่งานเขียนของโจวเหียนไม่ได้อธิบายพฤติกรรมผู้ปกครองอย่างตรงไปตรงมาเหมือนนักปราชญ์ท่านอื่น หากแต่นำการเปลี่ยนแปลงทางจักรวาลวิทยาเข้ามาอธิบายพื้นฐานของความวุ่นวายและชะตากรรมของสรรพสิ่ง

ทัศนะของโจวเหียนนั้นเป็นการนำประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ทั้งยุคสงบและวุ่นวาย การขึ้นและลง รวมถึงการดับและสูญของสรรพสิ่งในธรรมชาติเชื่อมโยงวิเคราะห์เข้าด้วยกัน โจวเหียนมองว่าประวัติศาสตร์ของมนุษย์คือการพัฒนาและความก้าวหน้า โดยที่การเปลี่ยนแปลงนี้อยู่ภายใต้กฎเพียงหนึ่งเดียว ซึ่งจะสร้างระเบียบให้เกิดขึ้นในจักรวาล ทั้งนี้ใน *หลี่วี่ชื้อชุนชิว* (*《吕氏春秋》*)²⁰ ชี้ว่า “เนื่องด้วยการพิชิตและก่อกำเนิดซึ่งกันและกันของอู่สิง การหมุนวนของฟ้า การวิพากษ์สรรพสิ่ง ที่หมุนเวียน ส่งผลต่องานเขียนของโจวเหียนเป็นอย่างมาก”²¹ แต่เดิมอู่สิงใน *หงฝาน* ซึ่งไม่ได้เรียบเรียงเป็นลักษณะที่ชัดเจน โจวเหียนได้นำมาเรียบเรียงเป็นระบบและเกิด

กฎการเอาชนะและการปราชัยของธาตุต่างๆ ขึ้นโดยโจวเหียนได้อธิบายว่า

“ไม้ชนะดิน, ทองชนะไม้, ไฟชนะทอง, น้ำชนะไฟ, ดินชนะน้ำ”

“木克土, 金克木, 火克金, 水克火, 土克水”²²

กฎการหมุนวนที่โจวเหียนได้อธิบายกลายเป็นกฎการหมุนวนของธาตุทั้งห้าของระบบอู่สิงในด้านศาสตร์การปกครอง โจวเหียนได้นำอู่สิงมาเรียบเรียงเป็นอู่เต๋อ (五德) โดยที่กฎดังกล่าวอธิบายว่า “การหมุนวนของเต๋อทั้งห้าได้เปลี่ยนแปลงไป การบำบัดเต๋อทั้งห้าจึงมีคุณ มาตรการจึงเป็นดังนั้น” (五德转移, 治各有宜, 而符应若兹) ประโยคนีปรากฏใน *สี่อู่จี้* บท *เมิ่งจื้อชุนชิ่งเสี่ยช้วน* เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของอู่เต๋อ ผลงานของโจวเหียนในหนังสือเล่มอื่นก็ได้เขียนไว้เช่นกันว่า “โจวจื้อกล่าวว่าอู่เต๋อนั้นจากเริ่มและสิ้นสุดไม่ก่อกำเนิดจากที่ใด คุณลักษณะของไม้เริ่มต้น คุณลักษณะของทองตามติด คุณลักษณะของตามต่อ คุณลักษณะของน้ำจึงต่อท้าย” (“邹子有终始五德, 从所不胜, 木德继之, 金德次之, 火德次之, 水德次之”) ใน *เหวินช้วน* (*《文选》*)²³, *“เว่ยตูฟู”*

²⁰ *หลี่วี่ชื้อชุนชิว* (*《吕氏春秋》*) เป็นผลงานของหลี่บูเหวย (吕不韦, 292-235 B.C.) อัครเสนาบดีในรัฐฉิน (秦国) ถือเป็นงานสำนักเต๋าที่สำคัญก่อนราชวงศ์ฉิน

²¹ ใน Zhang Weiwei. “Wude Zhongshishuo Yanjiu.” p. 7.

²² Li Fengqiong. “Dong Zhongshu Yinyangwuxing Zexue Sixiang Yanjiu” (Xinandaxue, 2010), p. 19.

²³ *เหวินช้วน* (*《文选》*) หรือ *เจาหมิงเหวินช้วน* (*《昭明文选》*) เป็นหนังสือรวบรวมบทกลอนและวรรณกรรมต่างๆ ของจีน เป็นผลงานการรวบรวมและจัดทำของเซียวถ่ง (萧统) โอรสองค์โตของพระเจ้าเหลียงอู่ตี้ (梁武帝, 464-549) ในราชวงศ์เหนือใต้ (南北朝, 420-589)

(《魏都赋》)²⁴ ของ จั้วซือ (左思) “ซีเส่ว” (《七略》)²⁵ ในยุคฮั่นตะวันตก (西汉, 202 B.C.- 8) บันทึกไว้ว่า “อยู่แต่ก่อนนั้นจากเริ่มและสิ้นสุด ไม่ก่อกำเนิดจากที่ใด อีวีคือดิน เชี่ยวคือไม้ อินคือทอง โจวคือไฟ” (“五德从不胜，虞土，夏木，殷金，周火”) จะเห็นได้ว่าโจวเหียนเริ่มต้นประโยคด้วยการนำยุคราชวงศ์อีวี (虞朝, ศตวรรษที่ 36-21 B.C.)²⁶ จนถึงราชวงศ์โจวมัจฉะเปรียบกับอุลิ่งทั้งห้า นั่นคือ โจวเหียนชี้ว่าแต่ละราชวงศ์จะมีสัญลักษณ์ประจำของตนเอง ซึ่งหมายถึงแต่ละราชวงศ์จะมีการจัดการและระบบภายในที่ต้องตอบสนองต่อสัญลักษณ์ทางจักรวาลวิทยานั้นๆ เพื่อการปกครองที่ราบรื่น ความสงบสุขของประชาชน รวมถึง

ความกลมกลืนกับสรรพสิ่งในใต้หล้า จึงสามารถเรียกว่า “治各有宜” หรือ “ทุกการปกครองล้วนมีลักษณะที่เหมาะสมของตน” นำเสียดายที่งานเขียนของโจวเหียนหลงเหลือไม่เพียงพอจึงไม่สามารถเข้าใจได้ว่านักปราชญ์ท่านนี้ได้ใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการกำหนดว่าราชวงศ์ใดมีสัญลักษณ์ใด เราจึงไม่สามารถศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างสัญลักษณ์และราชวงศ์ต่างๆ ได้ นอกจากนี้ โจวเหียนยังเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงของแต่ละ “เต๋อ” (德) จะปรากฏปรากฏการณ์ธรรมชาติอันแปลกประหลาดเกิดขึ้นเพื่อเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย จึงเรียกว่า “符应” หรือ “วิธีการ”

ผู้ปกครอง	สัญลักษณ์	ลางบอกเหตุ	สี
จักรพรรดิเหลือง	ดิน	ไส้เดือนดินขนาดยักษ์และจิ้งหรีด	เหลือง
อีวี แห่งราชวงศ์เซี่ย	ไม้	พืชพันธุ์ที่งอกงามในฤดูหนาว	เขียว
ถัง แห่งราชวงศ์ซัง	โลหะ	ดาบปรากฏในน้ำ	ขาว
กษัตริย์เว่ย แห่งราชวงศ์โจว	ไฟ	นกสีแดงคาบหนังสือสีแดง	แดง
ราชวงศ์ต่อไป	น้ำ	ซี (气) แห่งน้ำเริ่มปรากฏ	ดำ

ที่มา: Wang, *Cosmology and Political Culture in Early China*²⁷

²⁴ เว่ยตูฟู (《魏都赋》) งานเขียนของจั้วซือ (左思) ในราชวงศ์จิ้นตะวันตก (西晋, 266-316)

²⁵ ซีเส่ว (《七略》) เป็นหนังสือบรรณานุกรมอ้างอิงทางราชการและหนังสือศึกษาบรรณานุกรมเล่มแรกๆ ของจีน เขียนขึ้นในราชวงศ์ฮั่นตะวันตก (西汉) เพื่อเป็นเอกสารอ้างอิงในการกิจต่างๆ

²⁶ ราชวงศ์อีวี (虞朝, ศตวรรษที่ 36-21 B.C.) ราชวงศ์ในตำนานของจีน กษัตริย์องค์สุดท้ายคือซุน (舜, 2277-2178 B.C.)

²⁷ Wang, *Cosmology and Political Culture in Early China*, pp. 139.

จากตารางจะเห็นว่า การใช้อู่เต๋อแทนแต่ละราชวงศ์อาจเป็นไสยศาสตร์นิยม (occultism) ในรูปแบบหนึ่ง ไม่อาจอธิบายได้ในหลักการอันเป็นวิทยาศาสตร์ที่แน่ชัด ด้วยเหตุนี้โจวเหียนจึงสามารถนำราชวงศ์ต่างๆ ก่อนหน้าราชวงศ์ฉินเข้ามาผนวกรวมกันเป็นระเบียบ โดยเฉพาะการใช้ประโยคปลายเปิด นั่นคือราชวงศ์โจวสัญลักษณ์คือหั่วเต๋อ (火德) และไม่ได้กล่าวว่าสัญลักษณ์สู่ยเต๋อ (水德) เป็นของกษัตริย์ (王) หรือขุนพลท่านใด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ปกครองกลุ่มอื่นให้ขึ้นมาแทนที่ราชวงศ์โจว ซึ่งแนวคิดของโจวเหียนได้รับการยอมรับและนำไปพูดถึงในรัฐฉิน (秦国) โดยหลี่วู่เหวย (吕不韦, 291-235 B.C.)²⁸ เสนาบดีคนสำคัญได้รวบรวมแนวคิดดังกล่าวและเขียนในผลงานของเขาด้วย และได้ประกาศว่าธาตุประจำราชวงศ์ฉินคือน้ำ สีประจำคือสีดำ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่าฉินมีสิทธิอันชอบธรรม และได้รับลิขิตจากเทียนให้ล้มล้างราชวงศ์โจวซึ่งมีธาตุประจำราชวงศ์คือธาตุไฟ²⁹

การคัดเลือกและใช้สัญลักษณ์ในอู่สิง แทนแต่ละราชวงศ์เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ นั่นคือการจัดเรียงประวัติศาสตร์เป็นเส้นตรง (Linear history) ในประวัติศาสตร์

วงล้อ (Cyclical history) แบบราชวงศ์ (Dynasty history) ของชาวจีน³⁰ โดยเป็นการจัดลำดับของราชวงศ์ และทักษะของโจวเหียนทำให้เข้าใจได้ว่าสัญลักษณ์อู่สิงเป็นการชี้ว่าประวัติศาสตร์จีนมีการพัฒนา การเอาชนะซึ่งกันและกันของอู่สิงชี้ให้เห็นว่าโจวเหียนเห็นว่าประวัติศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลง ในทางปรัชญาประวัติศาสตร์ดั้งเดิมแล้วจึงถือว่าปรัชญาประวัติศาสตร์จีนดั้งเดิม อันยึดถือว่า “เมื่อใดที่กลุ่มผู้ปกครองกลุ่มใหม่เกิดขึ้นฟ้าได้สร้างลางบอกเหตุให้ปรากฏแก่คนทั่วไป”³¹ ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงสัญลักษณ์อู่สิง อันเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างจักรวาล และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการชี้ว่าระบบของจักรวาลสนับสนุนให้แต่ละราชวงศ์ไม่อาจคงอยู่ตลอดกาล แต่กระนั้น ปรัชญาของโจวเหียนไม่ได้ชี้ถึงปรัชญาประวัติศาสตร์แบบราชวงศ์ของชาวจีนอย่างชัดเจน

การสร้างปรัชญาของรัฐ, การผนวกแนวคิด และการจัดการระเบียบการปกครองในราชวงศ์อื่น

จากความเชื่อของชนโบราณ หากพิจารณาอย่างลึกซึ้ง การสร้างชุดความเชื่อแก่ชนใต้ปกครองของชนชั้นปกครองโดยใช้

²⁸ หลี่วู่เหวย (吕不韦, 291-235 B.C.) เสนาบดีรัฐฉิน เป็นผู้สำเร็จราชการให้แก่กองค์ชายหยิงเจิ้ง ก่อนที่จะขึ้นครองราชย์เป็นฉินซีฮ่องเต้ (秦始皇) ผลงานชิ้นสำคัญของเขาคือ หลี่วู่ชุนชิว («吕氏春秋») เป็นงานรวบรวมแนวคิดปรัชญาของสำนักเต๋าชิ้นสำคัญก่อนราชวงศ์ฉิน

²⁹ ดู Song Yanpin, “Yinyangwuxing yu Qinhan Zhengzhiliguan.” *Lishixue Yanjiu, Journal of Historiography* 03 (2001).

³⁰ นั่นคือการเชื่อว่าแต่ละราชวงศ์มีการเกิดขึ้น เจริญรุ่งเรือง วนวาย และดับสูญ วนเป็นวงล้อแห่งประวัติศาสตร์

³¹ Lushi Chunqiu 13, pp. 4a-5b, SPPY edition (abbreviation LSCQ) อ้างใน Wang, *Cosmology and Political Culture in Early China*, p. 139.

จิตวิทยาอันพึงพิงสิ่งลึกลับต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง นักวิชาการชาวจีนปัจจุบันจึงเรียกชุดความรู้ เรื่องเล่า และปรัชญาต่างๆ ในด้านการปกครองของชนโบราณว่า “เทพนิยายการเมือง” (政治神话)³² ในขณะที่โจเซฟ นีดแฮม (Joseph Needham) เรียก “รัฐอุปมา” (State analogy)³³ ในกรณีของจีนคือการสร้างหลักการการปกครองแบบกษัตริย์และระบบราชการในราชวงศ์ให้ตอบสนองต่อจักรวาลวิทยา ซึ่งเป็นการสร้างโครงสร้างทั้งหมดเกี่ยวกับมนุษย์ทั้งในมหภาคและจุลภาคมีส่วนเกี่ยวเนื่องเป็นจักรวาลเดียวกัน โดยที่รัฐเป็นมหุดหลักในการจัดการทั้งหมด รัฐจึงมีหน้าที่เป็นตัวแทนภาคส่วนทั้งหมดของสังคม การปกครองดังกล่าวสะท้อนความใกล้เคียงระหว่างมนุษย์กับโลกธรรมชาติ ซึ่งการปกครองโดยใช้ตำนานนั้นสะท้อนให้เห็นจากการใช้หลักการอุ๋สิงในทฤษฎีภาคส่วนของการปกครองจีน

อุ๋สิงและอุ๋เต๋อได้รับการจัดเป็นระบบและถูกผูกกรวมเข้าด้วยกันโดยโจวเหยียนตั้งที่กล่าวไปแล้ว แท้จริงแล้วในการสร้างระบบความคิดของชาวจีนโบราณ มีการใช้ตัวเลขและการจัดระเบียบตัวเลขค่อนข้างซับซ้อนและยากจะชี้แจงเนื่องจากหลักฐานที่สูญหาย เหมือน

ตั้งหลักฐานทางโบราณคดีที่อู่ฟิงซึ่งมีการชี้ให้เห็นถึงอุ๋สิงในบันทึกผ้าไหม ซึ่งเห็นว่าการซ้อนทับของหลากหลายแนวคิดอันเป็นระบบเรขาคณิตโบราณ ในการใช้เลขและระบบหน่วยที่สัมพันธ์กันยังแสดงให้เห็นในการสร้างการปกครองที่เฉพาะตัวและมีพัฒนาการอยู่ตลอดเวลา เช่น ในซ่งชู่ บทอู่วกัง (禹贡)³⁴ เชื่อว่าจักรวาลแบ่งออกเป็นเก้าส่วน จากนั้นเอกสารในราชวงศ์โจวและต้นราชวงศ์อื่นต่างก็อธิบายการแบ่งภูมิศาสตร์ออกเป็นเก้าส่วน เช่น แม่น้ำทั้งเก้า ภูเขาทั้งเก้า สวรรค์ทั้งเก้า เป็นต้น เลขเก้านี้ส่งผลต่อระบบการจัดการในราชวงศ์โจวเป็นอย่างมาก เช่น การแบ่งหน่วยบริหารการปกครองเป็นเก้า มณฑลการปกครองเก้ามณฑล และเก้าเจ้าเมืองผู้ปกครอง และยังคงส่งผลต่อระบบต่างๆ ของจีนในเวลาต่อมา³⁵ อุ๋สิงซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งห้าก็เช่นกัน การใช้ตัวเลขของระบบอุ๋สิงปรากฏในชุดคำอธิบายต่างๆ บันทึกผ้าไหมจากหม่าอั้งตู่³⁶ ได้ชี้ให้เห็นว่าอุ๋สิงได้ถูกนำมาอธิบายบรรทัดฐานของศีลธรรม (道德) โดยมองว่าอุ๋สิงคือ มนุษยธรรม (仁) ความถูกต้อง (义) ประเพณี (礼) ความรู้ (智) ความศักดิ์สิทธิ์ (圣) นั่นคือคุณธรรมทั้งห้าประการซึ่ง

³² He Ping. *Zhongguo Chuantong Siwei Tanyuan* (Tianjinshi Renmin Chubanshe, 2003), pp. 159-64.

³³ John B. Henderson, *The Development and Decline of Chinese Cosmology* (New York: Columbia University Press, 1984), p. 5.

³⁴ อู่วกัง (禹贡) เป็นบทหนึ่งในซ่งชู่ และชู่จิง (书经) ผู้เขียนไม่ปรากฏ อธิบายตำนานกษัตริย์อู่ ซึ่งเป็นผู้ปกครองในตำนานของชาวจีน

³⁵ Henderson p. 59-69.

³⁶ Zhang Weiwei. “Wude Zhongshishuo Yanjiu.” p. 8.

จะถูกเอามาผูกรวมกับบรรทัดฐานศีลธรรมทั้งแปดของลัทธิขงจื๊อในภายหลัง³⁷ โดยมี ต่งจ้งชู (董仲舒, 179-104 B.C.)³⁸ นักปราชญ์ในราชวงศ์ฮั่นเป็นนักคิดคนสำคัญ

ต่งจ้งชู: จักรวาลวิทยาและการจัดระเบียบปรัชญาของรัฐ

ซุนชิวฟั่นลู่ (春秋繁露)³⁹ ของ ต่งจ้งชู เป็นตำราในราชวงศ์ฮั่นตะวันออกซึ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับจักรวาลวิทยาอย่างแนบแน่นมากยิ่งขึ้น โดยที่ต่งจ้งชูเชื่อว่ามนุษย์ไม่อาจแยกจากสรรพสิ่งได้ แม้กระทั่งอารมณ์และร่างกาย ก็ยังสัมพันธ์กับจักรวาลและกาลเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งฤดูต่างๆ ในช่วงปี ต่งจ้งชูเชื่อว่า “รูปแบบความคิดและสภาพจิตใจของมนุษย์ตอบสนองกับระดับและระบบของพื้นที่และเวลา มาตราฐานจรรยาบรรณของมนุษย์ตอบสนองต่อฟ้าและโลก” และยิ่งเชื่ออีกว่า “สิ่งใดก็ตามสามารถนับได้ สอดคล้องเป็นตัวเลข สิ่งใดนับไม่ได้ สอดคล้องเป็นจำพวกทั้งหมดถูกจับคู่และมีความคล้ายคลึงกัน จึงสามารถตอบสนองต่อฟ้าและสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันได้”⁴⁰ ซึ่งระบบที่ต่งจ้งชูได้นำมา

อธิบายเป็นสิ่งเชื่อมโยงทุกสรรพสิ่งเข้าด้วยกันคือ *อู่สิง* นั่นเอง โดยต่งจ้งชูได้อธิบายว่า

“ฟ้ามี*อู่สิง*, ไม้ไฟดินโลหะน้ำเป็นต้นไม่ให้กำเนิดไฟ, ไฟให้กำเนิดดิน, ดินให้กำเนิดโลหะ, โลหะให้กำเนิดน้ำ น้ำคือฤดูหนาว, โลหะคือฤดูใบไม้ร่วง, ดินคือเดือนสุดท้ายของฤดูร้อน, ไฟคือฤดูร้อน, ไม้คือฤดูใบไม้ผลิ ฤดูใบไม้ผลิคือการเกิด, ฤดูร้อนคือการเติบโต, เดือนสุดท้ายของฤดูร้อนคือการเรียนรู้, ฤดูใบไม้ร่วงคือการดับสูญ ฤดูหนาวคือการเก็บสะสม เป็นการสะสมทั้งหมดที่เก็บเกี่ยวไว้”

“天有五行，木火土金水是也。木生火，火生土，土生金，金生水。水为冬，金为秋，土为季夏，火为夏，木为春。夏为长，季夏主养，秋主收，冬主藏。藏，冬之所成也。”⁴¹

จากประโยคดังกล่าวจะเห็นได้ว่าต่งจ้งชูได้นำ*อู่สิง*มาอธิบายโครงสร้างเวลาและฤดูกาลและนำมาเรียบเรียงเข้ากับวัฏจักรการกำเนิดและแตกดับของสรรพสิ่ง แนวคิด*อู่สิง*ของต่งจ้งชูยังคงสะท้อนสังคมยุคการเกษตรอันผูกพันกับฤดูกาลและการเพาะปลูก นอกจากนี้นักปราชญ์

³⁷ ได้แก่ ความฉลาด (聰) ความศักดิ์สิทธิ์ (聖) ความถูกต้อง (义) ความรู้ (智) ความชัดเจน (明) มนุษยธรรม (仁) ประเพณี (礼) เพลง (乐)

³⁸ ต่งจ้งชู (董仲舒, 179-104 B.C.) นักปรัชญา นักคิด นักการศึกษา และขุนนางในราชวงศ์ฮั่นตะวันออก (西汉, 202 B.C. - 8) งานของเขาคือ เทียนเหรินซานเซอ (天人三策) ซุนชิวฟั่นลู่ (春秋繁露) เป็นงานชิ้นแรกของสำนักขงจื๊อซึ่งนำแนวคิดหยินหยางอู่สิงเข้าสู่กรอบวิธีคิดและกลายเป็นรากฐานของปรัชญาจีนในที่สุด

³⁹ **ซุนชิวฟั่นลู่** (春秋繁露) ตำราปรัชญาการปกครองที่เขียนขึ้นโดยต่งจ้งชู อธิบายถึงแนวคิดหยินหยางอู่สิงให้ซับซ้อนขึ้นและนำปรัชญาและเทววิทยารวมเข้าด้วยกัน กลายเป็นตำราที่สำคัญของสำนักขงจื๊อและปรัชญาการปกครองโบราณของจีน

⁴⁰ Henderson, *The Development and Decline of Chinese Cosmology*, pp. 6-7.

⁴¹ Dong Zhongshu : «Chunqiu Fanlu · Wuxing Zhi Yi Di Sishi'er ». อ้างใน Li Fengqiong. “Dong Zhongshu Yinyangwuxing Zexue Sixiang Yanjiu”, p. 20.

จุฬาลักษณ์ ปลื้มปัญญา

ท่านนี้ยังนำอุสึงมาผูกกรวมกับ “มนุษย์ธรรม” (仁) ของสำนักขงจื้อ ซึ่ง “มนุษย์ธรรม” นั้นในสำนักขงจื้อถือว่าเป็นกุญแจทางปรัชญาของจื้ออันสำคัญยิ่ง ซึ่งการรวมแนวคิดระหว่างธรรมชาตินิยมของนักคิดก่อนหน้าราชวงศ์ฮั่นส่งเสริมให้สำนักขงจื้อเป็นสำนักปรัชญาหลักในระบบราชวงศ์จีนในเวลาต่อมา และเป็นสิ่งส่งเสริมให้อุสึงในหงฝานและจักรวาลวิทยาในยุคก่อนกลายเป็นแนวคิดทางการปฏิบัติและแนวคิดทางไสยศาสตร์นิยมกลายเป็นสิ่งที่ถูกใช้ได้จริงและอ้างอิงในแง่ของกฎการปกครองและกฎหมาย

การผนวกความคิดระหว่างขงจื้อและอุสึงในแง่ปรัชญาสังคมที่สำคัญ คือ การเน้นแนวคิดเรื่อง “ความกลมกลืน” (和) ในเรื่อง จงเหอ (中和) และ จงยง (中庸)⁴² ของขงจื้อ อันแสดงถึงความสอดประสานระหว่างคนและฟ้าโดยใช้การตีความซึ่งมีพื้นฐานจากธาตุดิน (土) ในแนวคิดอุสึง ซุนชิวพันธ์ ของต่งจิ้งซู เห็นว่า “ธาตุดินนั้นสูงส่ง” (土行为贵) และเป็นธาตุกลางระหว่างทั้งสี่ธาตุซึ่งเป็นตัวแทนของทิศทั้งสี่และฤดูกาลทั้งสี่ มีความนัยถึงความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับดินในยุคก่อนหน้านั้น

ดังที่กล่าวไปแล้ว การบูชาซือฟิงในราชวงศ์ซังและโจวไม่มีหลักฐานว่าดินอยู่ในระบบบูชาซือฟิง แต่มีหลักฐานชัดเจนว่าชาวจีนโบราณบูชาดินทัดเทียมกับการบูชาเทพในซือฟิง โดยดินมีความหมายถึงสังคม ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ การที่ต่งจิ้งซูจัดความสำคัญธาตุดินไว้ตรงกลางและให้ความสำคัญสูงสุด หมายถึงการให้ความสำคัญกับสังคมสูงสุด และสะท้อนความเชื่อซือฟิงซึ่งยังหลงเหลืออยู่ การที่ต่งจิ้งซูใช้แนวคิดเรื่องอุสึงผนวกกรวมกับปรัชญาของจื้อเพื่ออธิบายสังคม เห็นได้ชัดว่าไม่ใช่เป็นการทำลายความรู้เก่า แต่เป็นการชี้ให้เห็นว่าปรัชญาต่างๆ ที่ต่างยุคกันสามารถนำมาอธิบายซึ่งกันและกันได้ อันเป็นการนำอุสึงและลัทธิขงจื้อมาส่งเสริมซึ่งกันและกันกลายเป็นปรัชญาที่สำคัญของราชวงศ์จีนจนถึงปัจจุบันนี้

เย่วหลิง: จักรวาลวิทยาและการจัดการกฎระเบียบของรัฐ

ในราชวงศ์ฮั่น สำนักขงจื้อยังได้หยิบยืมเย่วหลิง («月令») ซึ่งอยู่ในตำราหลิวชิวซุนชิว («吕氏春秋»)⁴³ เข้ามารวบรวมในตำราหลิวจี้ («礼记»)⁴⁴ นักปรัชญาการปกครองจีนยุคปัจจุบันถือว่า เย่วหลิง มีความสำคัญใน

⁴² จงเหอและจงยง เป็นแนวคิดว่าด้วยการสอดประสานและกลมกลืนของสรรพสิ่ง โดยเห็นว่าทั้งฟ้าและมนุษย์เป็นสิ่งเดียวกัน กล่าวคือ มนุษย์รู้จักขัดเกลาตนเองให้ดั่งงามดั่งฟ้าที่งดงาม จึงสร้างสรรคโลกที่สมบูรณ์แบบระหว่างมนุษย์และฟ้า (天人合一就是人们自觉修养所达到像美好善良的天一样造福于人类和自然理想境界)

⁴³ หลิวชิวซุนชิว («吕氏春秋») ตำราที่รวบรวมโดยหลิวบูเหวย ซึ่งรวบรวมแนวคิดของสำนักเต๋าก่อนราชวงศ์ฉิน จุดประสงค์เพื่อสร้างตำราสำหรับการปกครองภายหลังการรวมประเทศ แต่เมื่อราชวงศ์ฉินรวมประเทศได้แล้ว กลับใช้หลักการของสำนักกฎหมาย (法家) หลักการในหลิวชิวซุนชิว จึงไม่ได้ใช้

⁴⁴ หลิวจี้ («礼记») เป็นตำราที่ไต้เซ็ง (戴圣) ขุนนางในราชวงศ์ฮั่นตะวันตกรวบรวมขึ้น เนื้อหาเกี่ยวกับพิธีกรรมและประเพณี รวมถึงระบบสังคมก่อนราชวงศ์ฉิน รวมถึงแนวคิดของชนชาวฮั่นอันแสดงถึงการได้รับตกทอดมาและการเปลี่ยนแปลงของแนวคิดต่างๆ

การออกแบบกฎหมายโบราณ โครงการสร้างการปกครองของจีนซึ่งวางอยู่บนกฎแห่ง*เยว่หลิง* นี้ส่งผลต่อนโยบายของรัฐจีนเป็นอย่างมาก

เนื้อหาใน*เยว่หลิง*คือการนำวิทยาศาสตร์ เทววิทยา *อู่ลิ่ง* และหลักการดำรงชีวิตรวมเข้าด้วยกัน *เยว่หลิง*สร้างขึ้นบนความเชื่อว่าจักรวาลและเอกภพรวมกันเป็นหนึ่ง โดยในโลกของจีนโบราณ ชาวจีนมองว่าทิศใต้เป็นทิศร้อน ทิศเหนือเป็นทิศหนาวเย็น นักปรัชญาจีนจึงนำฤดูทั้งสี่ในหนึ่งปีและทิศทางทั้งสี่ผนวกเข้าด้วยกัน ทั้งนี้จักรวาลทั้งระบบมีอยู่สองระดับ คือ พื้นที่และเวลา โดยในระดับเวลานั้นคือระบบที่แสดงถึงการหมุนเวียนในฤดูทั้งสี่และเดือนทั้งสิบสองเดือน ในระดับพื้นที่นั้นคือการสภาพอากาศ ชีวภูมิอากาศวิทยา และการผลิตทางการเกษตรซึ่งส่งผลต่อทุกแง่มุมของสรรพสิ่ง และอธิบายฤดูต่างๆ ประจำในทิศต่างๆ คือ ฤดูร้อนประจำทิศใต้ ฤดูหนาวประจำทิศเหนือ ฤดูใบไม้ผลิประจำตะวันออกเนื่องจากพระอาทิตย์ได้ขึ้นที่ทิศตะวันออก ฤดูใบไม้ร่วงประจำทิศตะวันตกเนื่องจากพระอาทิตย์ตกที่ทิศตะวันตก เวลาในแต่ละวันในหลักการ*เยว่หลิง*ยังเกี่ยวข้องกับฤดูกาล คือ ตอนเช้าเป็นฤดูใบไม้ผลิ เที่ยงเป็นฤดูร้อน ตอนเย็นหลังหกโมงเป็นฤดูใบไม้ร่วง ตอนกลางคืนหลังเที่ยงคืนเป็นฤดูหนาว นั่นคือการนำเวลาและการหมุนเวียนของดวงดาวและฤดูกาลผนวกรวมภายใต้คำอธิบายเดียวกัน

แก่นแท้ของหลักการใน*เยว่หลิง*คือการปฏิบัติสิ่งต่างๆ ในเวลาที่เหมาะสม เพื่อตอบสนองต่อระบบของจักรวาลวิทยาโดยมี*อู่ลิ่ง*เป็นแก่นกลาง⁴⁵ ซึ่งเป็นการอิงหลักการของ*อู่ลิ่ง*เพื่อสร้างระบบทางสังคมและกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้มนุษย์ปฏิบัติตาม ใน*เยว่หลิง*เชื่อว่า โลกใบนี้แบ่งออกเป็นหลายชั้น พระอาทิตย์อยู่จุดยอดสุดของจักรวาล แต่ละเดือนพระอาทิตย์จะเคลื่อนย้ายไปที่ๆ ต่างออกไป การหมุนวนของตำแหน่งพระอาทิตย์นี้ทำให้เกิดฤดูทั้งสี่ ในแต่ละฤดูแบ่งออกเป็นสามเดือน และแต่ละเดือนจะมีสัญลักษณ์และเทพอารักษ์ประจำของตนเอง ดังนั้น การแสดงความเคารพและการสร้างระบบเพื่อแสดงความนอบน้อมต่อเทพแต่ละองค์เป็นกฎสำคัญยิ่ง ซึ่งสร้างให้เกิดระบบประเพณีบูชาเทพขึ้นตามลำดับ

ในด้านการออกกฎหมายและระบบในการปกครองต่างๆ ผู้เขียน*เยว่หลิง*เชื่อว่ากฎระเบียบต่างๆ ของมนุษย์ต้องเคารพและสอดคล้องกับกฎของจักรวาล การคัดค้านกับกฎจักรวาลนั้นจะสร้างความวิบัติแก่มนุษย์ แต่หากเคารพกฎเหล่านี้มนุษย์จะได้รับการอวยพรจากทวยเทพ กรอบวิธีคิดนี้จึงถือเป็นการปกครองแบบใช้“เทพนิยายการเมือง” รูปแบบหนึ่ง นักปราชญ์ราชวงศ์ฮั่นเห็นว่า “เรื่องสำคัญในโลกใบนี้ ห้ามละเมิดจำนวนสำคัญ เชื้อฟังวันเวลา ระมัดระวังสิ่งอื่นที่ตามมา” (“凡举大事，毋逆大数，必顺其时，慎因其类”) จากคำว่า

⁴⁵ ดู Wang Lu. “Handai Yueling Sixiang de Yanjiu.” (Suzhaodaxue, 2015).

“จำนวนสำคัญ” (大数) หมายถึงการสร้าง ความสัมพันธ์ในหยินหยาง การหมุนเวียน ในเดือนปี *อุลิ่ง* และ *อุ๋เต๋อ* เป็นพื้นฐานของกฎ ต่างๆ เช่นการเฉลิมฉลองและการให้รางวัลควร เป็นไปตามไอของแผ่นดินหรืออากาศที่อุ่นขึ้น (阳气) ลงโทษควรเป็นไปตามไอของแผ่นดิน หรืออากาศที่เย็นลง (阴气)⁴⁶ ฤดูร้อนและฤดู ใบไม้ผลิจัดเป็น *หยาง* ฤดูหนาวและฤดูใบไม้ร่วง จัดเป็น *หยิน* ดังนั้น ฤดูร้อนและฤดูใบไม้ผลิ จึงเป็นช่วงเวลาแห่งการจัดงานเฉลิมฉลอง ฤดู หนาวและฤดูใบไม้ร่วงจัดเป็นช่วงเวลาแห่งการ ลงโทษ ส่วนในความสัมพันธ์กับ *อุ๋เต๋อ* และ *อุลิ่ง* อย่างชัดเจนนั้น กฎใน *เยว่หฺลิ่ง* ได้อธิบายดังนี้

ฤดูใบไม้ผลิ มีสัญลักษณ์ *อุ๋เต๋อ* คือไม้ เป็นช่วงเวลาที่มีชีวิตได้เริ่มต้นชีวิตขึ้น ฤดู ใบไม้ผลิจึงเป็นฤดูแห่งการเฉลิมฉลองและการ ส่งเสริมชีวิต จึงต้องสนับสนุนการเพาะปลูก การ ชลประทาน สร้างถนน ห้ามตัดไม้และประหาร ชีวิตในช่วงนี้ เป็นช่วงเวลาอภัยโทษและห้าม เกณฑ์แรงงานรวมถึงใช้กำลังทางทหาร

ฤดูร้อน มีสัญลักษณ์ *อุ๋เต๋อ* คือไฟ เป็น ฤดูแห่งการเติบโต นโยบายรัฐจะเน้นเทศกาล และการเฉลิมฉลอง คัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน สอบวัดระดับขุนนาง สร้างนโยบายสนับสนุน บุคคลทุกภาคส่วนในสังคมให้ทำงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

ฤดูใบไม้ร่วง มีสัญลักษณ์ *อุ๋เต๋อ* คือทอง หรือโลหะเป็นสัญลักษณ์ของการร่วงโรยและ ดับสูญของสรรพสิ่ง นโยบายของรัฐด้านการ สงครามและการลงโทษจึงควรดำเนินการในช่วง เวลานี้ การคัดเลือกทหาร การจัดสรรกฎหมาย การลงโทษประหาร จึงควรจัดการในฤดูนี้ ฤดู ใบไม้ร่วงยังเป็นฤดูแห่งการซ่อมแซมเมือง การ เก็บภาษี และสนับสนุนการผลิตและการกระตุ้น ตลาดด้วย

ฤดูหนาว มีสัญลักษณ์ *อุ๋เต๋อ* คือน้ำ เป็น ช่วงเวลาแห่งการเก็บรักษา เหมาะแก่การเสริม ความแข็งแกร่งของนโยบายรัฐและการลงโทษ สามารถเริ่มการตัดไม้แต่ต้องทำในขอบเขต เป็น ช่วงเวลาสำหรับตรวจสอบสินค้าและผลิตผล ทำ แบบสำรวจประชากรและตรวจสอบสภาพความ เป็นอยู่ของชาวประชา รวมถึงตรวจสอบสถานที่ เพาะปลูกและการเกษตรต่างๆ เพื่อที่จะเตรียมตัว กับวันเวลาแห่งฤดูใบไม้ผลิในปีต่อไป

สัญลักษณ์ดินของ *อุ๋เต๋อ* ไม่ถูกรวมใน ฤดูกาลทั้งสี่ เนื่องจากประจำอยู่ระหว่างฤดูใบไม้ ผลิและฤดูร้อน กล่าวถึงมีเพียงการพิธีฉลอง เล็กน้อย ไม่ได้กล่าวถึงการกำหนดนโยบายรัฐ และเนื่องจากในระบบเวลา ชาติดินเป็นธาตุกลาง (中央) จึงไม่ส่งผลต่อการหมุนวนของกาลเวลา แต่อย่างไร⁴⁷ สอดคล้องกับหลักการของต่งจิ้งชู่ ซึ่งให้ธาตุดินเป็นธาตุกลางอีกด้วย

⁴⁶ หรืออาจหมายถึงปรมาณของโลก ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผิวน้ำและผิวดิน น้ำขึ้นน้ำลง การเปลี่ยนแปลง ของสายน้ำ แผ่นดินไหว เป็นต้น ในยุคราชวงศ์โจวตอนท้าย คำว่าหยินหยางในบันทึกมักปรากฏในการเขียนเกี่ยวกับ ภัยพิบัติต่างๆ ดู Ke Hao. “Tonglun Xizhou Shiqi ‘Yinyang’, ‘Wuxing’ Zai Goujia Zhengzhi Lingyu de Yundong.” *Baoji Xueyuan Bao (Shehui Kexueban)* 31, No.1 (2011).

⁴⁷ ดู Liu Zehua. *Zhongguo Gudai Zhengshi Sixiangshi*, pp. 170-72.

เยว่หลิง ระบุชัดว่าหากผู้ปกครองไม่กระทำตามกฎแห่งธรรมชาติ จะเกิดปรากฏการณ์ที่ไม่ปกติ เช่น “ฤดูใบไม้ผลิเดือนหนึ่งจนถึงฤดูร้อน, ฝนตกต้องไม่ตามฤดูกาล, พืชพรรณไม่ผลิใบ, ประเทศชาติเผชิญความสยดสยอง; ตามกฎฤดูใบไม้ผลิ, ประชาเผชิญโรคภัย, พายุใหญ่ลมแรง, พืชผลเน่าเสีย; ตามกฎฤดูหนาว, น้ำท่วมพัดพา, หิมะพัดพังทลาย, มนุษย์ไม่อาจอาศัยอยู่” (“孟春行夏令, 则雨水不时, 草木早落, 国时有恐; 行秋令, 则其民大疫, 暴风暴雨总至, 藜莠蓬蒿并兴; 行冬令, 则水潦为败, 雪霜大挚, 首种不入”) ผู้เขียน**เยว่หลิง**เชื่อว่ากฎระเบียบของจักรวาลไม่อาจละเมิด จำเป็นต้องดำเนินตามกฎระเบียบนี้เนื่องจากเริ่มมาตั้งแต่ยุคเชี่ยและโจว หากมีการละเมิดกฎเหล่านี้จะเกิดการลงโทษขึ้น ท้องฟ้าจะวิปริตประชาชนจะวินาศ และว่าหากสังคมมนุษย์เคารพกฎเหล่านี้ สังคมจะเจริญรุดหน้าและได้รับพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย หากพิจารณาแล้วจะพบว่า กฎเหล่านี้เหมาะสมสำหรับสังคมเกษตรและสังคมได้ระบบประเพณี ในสังคมเกษตรนั้นฤดูกาลเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ดังนั้นการกำหนดนโยบายของรัฐให้สอดคล้องกับการเพาะปลูกจึงเป็นสิ่งจำเป็น กฎใน**เยว่หลิง**จึงเป็นการเชื่อมโยงความเป็นจริงทางวิทยาศาสตร์ ไสยศาสตร์ เทววิทยา การทหาร กฎหมาย รวมอยู่ภายใต้นโยบายรัฐเพื่อสร้างสังคมได้การปกครองของระบอบจักรพรรดิให้เข้มแข็ง โดยมุ่งเน้นทั้งการลงโทษและการให้รางวัลเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองในระบอบโบราณ

สรุป

อู่สิง ถือเป็นปรัชญาโบราณที่สำคัญของปรัชญาจีนโบราณ พัฒนาการของมันเกี่ยวพันกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ราชวงศ์ของจีนอย่างแยกไม่ออก ในเริ่มแรก หลักการจักรวาลวิทยาของจีนอิงอยู่กับทิศทางทั้งสี่ทิศ ซึ่งเรียกว่า **ซื่อฟิง** โดยที่**ซื่อฟิง**ซึ่งเกิดขึ้นแต่ราชวงศ์ชังนั้นได้ถูกใช้เพื่อส่งเสริมการปกครองแบบรวมศูนย์และการสร้างความเป็นอันหนึ่งให้แก่บุคคลผู้นอกเขตการปกครอง

ต่อมา การกำเนิดของ**อู่สิง**แม้ไม่ชัดเจน แต่พัฒนาการอักษร**ย่ากู่เหวิน**จาก**หงฝาน** ได้ชี้ชัดว่าจุดประสงค์ปรัชญาเรื่อง**อู่สิง**เกิดขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาการปกครองและโครงสร้างของสังคมตั้งแต่ต้น การพัฒนาปรัชญา**อู่สิง**ได้ถูกผลักดันโดยงานเขียนของโจวเหียนซึ่งแม้จะสูญหายไปมากแต่ก็ถูกรวบรวมในตำราต่างๆ ที่สำคัญของชาวจีน จุดประสงค์ของโจวเหียนมีความชัดเจนคือต้องการสร้างแนวคิดทางการเมืองเพื่อตอบสนองต่อสภาพการเมืองที่เปลี่ยนไป นั่นคือทำให้การยอมรับว่าแต่ละราชวงศ์มีความไม่ยั่งยืน กลุ่มอำนาจใหม่หากได้รับบัญชาจากฟ้าก็สามารถเข้าแทนที่กลุ่มผู้ปกครองเก่าได้ เป็นการสร้างสิทธิธรรมในการปกครองรูปแบบหนึ่ง การสร้างนิยามของ**อู่เต๋อ** ซึ่งเป็นการนำกฎแห่งศีลธรรมเข้าร่วมกับปรัชญาแบบธรรมชาตินิยมและสร้างความเชื่อว่าทุกสรรพสิ่งทั้งมวลในจักรวาลมีความเชื่อมโยงกัน ดังนั้นการยินยอมปฏิบัติตามกฎของจักรวาลเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ชี้ให้เห็นชัดว่ามนุษย์

ในยุคโบราณไม่มีอิสระในชะตาของตนเอง ชะต้ามมนุษย์เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้วด้วยกฎแห่งจักรวาล ทำให้มนุษย์ไม่อาจจะเกิดสิ่งเหล่านี้ได้ เมื่อราชวงศ์ฮั่นได้ก่อตั้งขึ้น การสร้างชุดปรัชญาใหม่เพื่อเสริมสร้างอาณาจักรอันให้แข็งแกร่งจึงเป็นเรื่องสำคัญ นักปรัชญาในสำนักขงจื้อจึงได้นำปรัชญาสำนักต่างๆ ก่อนหน้าราชวงศ์ฉินขึ้นมาถกเถียงและสร้างชุดความรู้ใหม่เพื่อรองรับการปกครองในยุคราชวงศ์ฮั่น นักปราชญ์คนสำคัญคือ ต่งจิ้งซู ได้สร้างความซับซ้อนให้แก่อุลิ่งอีกระดับ นั่นคือ การเชื่อมโยงปรัชญาอุลิ่งเข้ากับปรัชญาสำนักขงจื้อ ซึ่งเป็นชุดอธิบายเอกภาพในแต่ละยุคโดยอิงอยู่บนปรัชญาอุลิ่งที่ถูกปรับปรุงขึ้นใหม่ ถือว่าเป็นการเรียงลำดับราชวงศ์ในแง่ของประวัติศาสตร์เส้นตรง คือมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นแนวเดียวกัน

สุดท้ายการไต่บทันทีที่**เยว่หฺวัง**ในระบบการปกครองของราชวงศ์ฮั่นและราชวงศ์ในยุคต่อๆ มาชี้ว่าผู้ปกครองในยุคราชวงศ์ยังคงเชื่อและใช้สิ่งเหนือธรรมชาติในการปกครองและการอ้างสิทธิธรรมในการปกครอง พิธีกรรมและประเพณียังคงถูกกำหนดโดยผู้ปกครองซึ่งใช้เทววิทยาและจักรวาลวิทยาที่ไม่มีคำอธิบายในเชิงวิทยาศาสตร์ ความเชื่อในสิ่งลึกลับยังเป็นเครื่องมือให้แก่ผู้ปกครองอยู่ไม่ต่างกับยุคสมัยก่อนหน้านั้น แต่กระนั้น การพัฒนาการทางปรัชญาอุลิ่งของชาวจีนได้สะท้อนชีวิตในสังคมเกษตรที่สำคัญ นั่นคือการฟุ้งฟิงฤดูกาลและสภาพอากาศ การฟุ้งฟิงดังกล่าวสร้าง

ทั้งประโยชน์และโทษให้แก่ผู้ปกครอง กล่าวคือ หากผลผลิตดีและสภาพอากาศเป็นไปตามฤดูกาล ประชาชนจะพอใจในผู้ปกครองนั้น เพราะหลักการอุลิ่งได้ชี้ว่าสิ่งดีงามที่เกิดขึ้นเป็นเพราะผู้ปกครองเคารพในหลักของจักรวาล แต่หากสภาพอากาศเลวร้าย เกิดภัยพิบัติ และผลผลิตไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ประชาชนจะเห็นว่าเพราะผู้ปกครองประพฤติผิดกฎศีลธรรมอันเป็นการผิดกฎจักรวาลวิทยา เทียนจึงลงโทษอาณาจักรของพระองค์ ความคิดดังกล่าวจึงนำมาสู่การอ้างสิทธิในการล้มล้างราชวงศ์ได้ จึงเห็นได้ว่า แม้กระทั่งผู้ปกครองเองก็ต้องปกครองโดยสอดคล้องกลมกลืนกับวิถีแห่งจักรวาลเช่นกัน

References

- Feng Youlan. *Zhongguo Zhexue Jianshi*. Wuhan: Changjiang Wenyi Chubanshe, 2015. (In Chinese)
- He Ping. *Zhongguo chuantong siwei tanyuan*. Tianjinshi renmin chubanshe, 2003. (in Chinese)
- Henderson, John B. *The Development and Decline of Chinese Cosmology*. New York: Columbia University Press, 1984.
- Holloway, Kenneth. ““The Five Aspects of Conduct” 五行 : Introduction and Translation”. *Journal of the Royal Asiatic Society* 15, No. 2 (Jul., 2005): 179–98.

- Ke Hao. "Tonglun Xizhou Shiqi 'Yinyang', 'Wuxing' Zai Goujia Zhengzhi Lingyu de Yundong." *Baoji Xueyuan Bao (Shehui Kexueban)* 31, No.1 (2011 Nian 2 Yue): 41-43. (In Chinese)
- Li Fengqiong. "Dong Zhongshu Yinyang-wuxing Zexue Sixiang Yanjiu". *Xinandaxue*, 2010. (In Chinese)
- Liu Zehua. *Zhongguo Gudai Zhengshi Sixiangshi*. Tianjin: Nankaidaxue Chubanshe, 2001. (In Chinese)
- Lunyu: The Analects of Confucius. Translated by Suwanna Sata-anan. Bangkok: Openbooks Publising, 2554. (In Thai)
- Song Yanpin. "Yinyangwuxing yu Qinhan Zhengzhiliguan." *Lishixue Yanjiu, Journal of Historiography* 03 (2001). (In Chinese)
- Su Tan. "Guanyu Jiewan "Dongfangye 'Xi' ". " *Yuyan Yanjiu Di 2 Qi* (1982): 126. (In Chinese)
- The Source in Chinese Philosophy*. Translated by Wing-Tsit Chan. New Jersey: PRINCETON UNIVERSITY PRESS.
- Wang, Aihe. *Cosmology and Political Culture in Early China*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
- Wang Lu. "Handai Yueling Sixiang de Yanjiu." *Suzhaodaxue*, 2015. (In Chinese)
- Zhang Weiwei. "Wude Zhongshishuo Yanjiu." *Nanzhoudaxue*, 2008. (In Chinese)
- Zhang Bing. «*Hong Fan*» Quanshi Yanjiu Jinan: Qilu Chubanshe, 2007. (In Chinese)
- Zhao Zaiguang. "Cong Buci Zhong de Sifang Shengming Kan Wuxing de Yanhua". *Xiangtandaxue Xuebao (Shehui Kexueban)* 15, No. 2 (1991 Nian 4 Yue). (In Chinese)